

“सभ्य र समृद्ध तुम्बेवा हाम्रो प्रतिबद्धताः
सर्वाङ्गिण विकासमा सम्पुर्ण गाउँपालिकाबासीको ऐक्यबद्धता”

आर्थिक बर्ष २०७५ / ०७६ को
नीति, कार्यक्रम तथा बजेट

मिति २०७५ / ०३ / ३२

तुम्बेवा गाउँपालिका

मौवा, पाँचथर

प्रदेश नं १

नेपाल

तुम्बेवा गाउँपालिकाको नीति, कार्यक्रम तथा वजेट

आ.व. २०७५/०७६

तुम्बेवा गाउँपालिकाद्वारा पारित आ.व.०७५/०७६ को वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा वजेट सार्वजनिकरण समारोह सभाका प्रमुख अतिथि ज्यू, विशिष्ट अतिथि ज्यू, विशेष अतिथि ज्यू, अतिथि ज्यूहरु, सम्पूर्ण वडाध्यक्ष ज्यूहरु, कार्यपालिका सदस्य ज्यूहरु, गाउँपालिका सम्पूर्ण सदस्य ज्यूहरु, तुम्बेवा गाउँपालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारीहरु, राजनितिक दलका प्रतिनिधि ज्यूहरु, बुद्धिजीवी, ब्यापारी, सञ्चारकर्मी मित्रहरु, एवं उपस्थित आमा वुवा दाजुभाइ तथा दिदी बहिनीहरु ।

नेपालको संविधान २०७२ जारी भई उक्त संविधानले व्यवस्था गरे बमोजिम देशमा संघीयता कार्यान्वयनमा आएको छ । लामो समयसम्मको आम नेपाली जनताको प्रतीक्षा, दश वर्षे सशस्त्र संघर्ष, २०६२/०६३ को जनआन्दोलन, मधेश आन्दोलन, दुईपटकसम्म भएको संविधानसभाको निर्वाचन पश्चात जनताका प्रतिनिधिले नै संविधानको निर्माण गरी जारी भइ हाल कार्यान्वयनमा रहेको छ । संविधानले सुनिश्चित गरेका प्रावधानहरुलाई व्यवहारतः रुपान्तरण गर्ने क्रममा स्थानीय तहको निर्वाचन, २०७४ सम्पन्न भई सकेर आज हामी तुम्बेवा गाउँपालिकामा स्थानीय सरकारको रुपमा रही यो वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा निकै हर्षित भएको छु ।

देशलाई यस स्थितिमा ल्याइपुर्‍याउन आफ्नो प्राणोत्सर्ग गर्ने सम्पूर्ण महान सहीदहरु, जनआन्दोलनका घाइतेहरु, द्वन्द्वपीडितहरु तथा देशमा गणतन्त्र स्थापना तथा संघीयता स्थापना गर्न अहम भूमिका खेल्ने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात व्यक्तिहरुलाई सम्झन चाहन्छु । संघीयता र स्थानीय सरकार मार्फत “गाउँगाउँमा सिंहदरबार”, हाम्रो तुम्बेवा राम्रो तुम्बेवा जस्ता कार्यक्रमहरुलाई मूर्तरुप दिने जिम्मेवारी हाम्रो काँधमा आएको छ । यो हाम्रो लागि अवसर र चुनौति दुवै हो । अधिकार, स्रोत साधन, बजेट, उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता समेत स्थानीय तहमा स्थानान्तरण भई तल्लो तहलाई अधिकार सम्पन्न बनाउने प्रयास गरिएको छ, जुन स्वागतयोग्य छ ।

करिब २ दशक लामो जनप्रतिनिधि विहिन अवस्थालाई अन्य गर्दै हामी जन प्रतिनिधिहरुले पद भार सम्हालेको पनि करिब १ वर्ष ब्यतित भइसकेको छ । जनताको अभिमतलाई तुरुन्त सम्बोधन गर्नु पर्ने बाध्यता पनि जनताको उच्च आकांक्षा, कर्मचारीहरु पुर्ण ब्यवस्था नभएको अवस्थामा केही सकस हामीले अनुभुति गरेकै हो । संघ र प्रदेशको आचार सहिंताले गर्दा पनि समयमा विकासका काम योजनाहरु संचालन गर्न नसकेको कानुनी कठिनाइलाई नकार्न सकिन्न । यद्यपी कम समय र उपलब्ध स्रोतसाधनलाई सर्वपरी गर्दै हामीले हाम्रो क्षमताले भ्याएसम्म विकास प्रक्रियालाई तिब्रता दिएको कुरा अवगत गराउन चाहन्छु । राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरुले राष्ट्रले दिएको जिम्बेवारी प्रशासनीक तथा अन्य क्षेत्रमा कुशलता पुर्वक रुपमा पुरा गर्नुभएकोमा मेरो ब्यक्तिगत तर्फबाट हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहन्छु । त्यसै गरी सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरुले वास्तविक जनप्रतिनिधिको रुपमा आफ्नो भुमिका निर्वाह गर्ने सम्पूर्णमा धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै आगामी दिनमा

समेत सम्पूर्ण कर्मचारीहरूको पेशागत विद्वता र जनप्रतिनिधिहरूको सोच र इच्छा शक्तिको पूर्ण उपयोग गर्दै यस गाउँपालिकाको समृद्धिमा अभूत बढि योगदानको अपेक्षा राख्दछु ।

उपस्थित गाउँसभाका सदस्यहरू,

यस गाउँपालिकाका जनताले यस क्षेत्रको विकास र सम्मुन्नतिका लागि सुम्पीएको गहन एवं ऐतिहासिक जिम्मेवारी इमान्दारी निश्पक्ष, पारदर्शी ढंगबाट संचालन गर्नु हामी सबैको महत्वपूर्ण कर्तव्य रहेको ठानेको छु । ग्रामिण विकासलाई माथि उठाएर आत्मनिर्भर भई राष्ट्रको विकासमा जग बसाल्नु जुन आजको पहिलो आवश्यकता हो । यसका लागि जनताको चाहना अनुरूपको जनताकै अर्थपूर्ण सहभागिताद्वारा विकासका आधारभूत गतिविधिहरू संचालन गरिनु पर्ने मेरो विश्वास रहेको छ । राजनीतिक आस्थाका हिसाबले पृथक र फरक तष्कामा रहेता पनि विकासको साभा लक्ष्यका रूपमा भने हामी निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू एकताबद्ध रही सकारात्मक र रचनात्मक सोच र विकास निर्माण प्रति यथार्थ र वास्तविकताका आधारमा एकढिका भई अगाडि बढ्नु अनिवार्य तथा अपरिहार्य बनेको छ ।

अरुको भरमा वस्तु र मुख ताक्नु भन्दा आफै स्वावलम्बी भई आत्मनिर्भर बन्नु दिगोविकासको आधार हो । संघीय एवं प्रान्तिय सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदानको भरमा मात्र यस क्षेत्रको विकास पूर्ण रूपमा सम्भव नहुने हुदाँ संविधानप्रदत्त अधिकारलाई पूर्ण रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याई स्थानीय करको दायरालाई बृद्धि गर्दै अधि बढ्ने तथा आन्तरिक आम्दानीका अन्य स्रोतहरूको पहिचान एवं संरक्षण गरी समृद्धि तर्फ जानु हाम्रो उद्देश्य हुनेछ हामीले नगरे कसले गर्ने, अहिले नगरे कहिले गर्ने भन्ने मूल नारालाई सफल कार्यान्वयन गर्ने हाम्रो कर्तव्य ठानेको छु ।

उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरू,

अव म यस तुम्बेवा गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

१.स्थानिय तहको संक्षिप्त परिचय

पाँचथर जिल्लाको ७ वटा गाउँपालिकाहरू मध्ये सुदुर दक्षिण क्षेत्रमा तुम्बेवा गाउँ पालिका रहेको छ। जिल्ला सदरमुकाम वाट ७२ किलोमिटर टाढा रहेको छ। यस गाउँपालिकाको पुर्व र दक्षिणमा मिक्लाजुङ गाउँपालिकासँग जोडिएको छ भने उत्तरमा कुम्मायक गाउँ पालिकाको साँवा खोलासँग जोडिएको छ भने पश्चिममा तमोर नदि र नयाँ खोलाले छुट्याएको छ । यो गाउँ पालिका साविक ४ वटा गा.वि.स. आङ्ना,मौवा, वलने र हाङ्गुम गा.वि.स.हरूको ३६ वटा वडा मिलाएर हाल ५ वटा वडाको तुम्बेवा गाउँपालिकाको निर्माण भएको छ। यस गाउँपालिकालाई सप्तमी, दशमी, हाङ्गुम, वलने, मौवा, लखुवा दोभान र मौवा डिहिटार मोटर बाटोले सहयोग पुऱ्याएको छ । यस गाउँपालिका कच्ची मोटर बाटो जिल्ला कृषि सडक अन्तरगत फिदिम, रानीगाउँ, याशोक, आङ्ना, मौवा हाङ्गुम,लिम्बा हुँदै ६ नं. बुधबारेबाट मोरङ्ग जिल्ला सम्म छोएको छ । मौवाबाट धरान तथा दमक र मौवा वाट रवि हुँदै दमक पुग्नेगरी कच्ची मोटर बाटोहरू वर्षादको ४ महिना बाहेक अन्य

महिनामा निरन्तर यातायात ट्याक्सी, ट्रयाक्टर सेवा सञ्चालन हुँदै आएको छ । हाल सम्म यो गाउँपालिकामा विजुली बत्ती बल्न सकेको छैन । यस गाउँपालिकामा हाल सम्म एउटा पनि बैङ्कको स्थापना नभएता पनि प्रक्रिया अगाडी बढी सकेको छ । जनसंख्या र भूगोलको आधारमा पाँचथर जिल्लाका गाउँपालिका मध्ये सबै भन्दा सानो र थोरै जनसंख्या रहेको गाउँपालिका हो । आम्दानी र स्रोत साधनको अर्थमा पनि न्यून स्रोत साधन भएको गाउँपालिकाको नाममा परिचित रहेको छ । अवसर प्राप्त भए पनि सफल कार्यान्वयनका लागि व्यापक चुनौतिहरु छन । यसको विचमा रहेर कार्य सम्पादन गर्न तमाम तुम्बेवावासीहरु विच एकताको विकल्प छैन । तुम्बेवा गाउँपालिका भित्र विभिन्न तुम्बेवा मन्दिर, ईन्द्रावती मन्दिर, धुंवाराजा धुंवारानी, गजुरमुखी मन्दिर लगायत धेरै मन्दिर रहेका छन भने केही चर्चहरु पनि रहेका छन । यस गाउँपालिकामा विभिन्न धर्मावलम्बीहरुको बसोबास रहेको छ । यस गाउँपालिका भित्र कूल १३,४१९ जनसंख्या क्षेत्री, बाहुन, लिम्बु राई, तामाङ्ग, नेवार मगर, सुनार, देवान दलित आदि जातजातीको बसोबास रहेको छ । तुम्बेवा गाउँपालिका समुन्द्र सतहदेखी ३०० मिटर देखि १९८१ मिटर सम्मको उचाईमा फैलिएको छ । सय गाउँपालिकाको भौगोलिक विषमता रहेको हुनाले खेतीपाती पशुपालन रहनसहनमा पनि फरक फरक रहेको छ ।

यस गाउँपालिकाका मुख्य अन्नबालीमा मकै, कोदो, धान, दालहन तरकारी खेती रहेका छन भने नगदेबाली मा बदाम, कपास, अलैची, अदुवा, अम्लीसो, चिराइतो, अर्गेली आदि रहेका छन । पशुपालनमा गाई पालन, बाख्रा पालन, वँगुर पालन रहेको छ । तर व्यवसायिक पशुपालन हुन नसकेको अवस्था छ ।

तुम्बेवा गाउँपालिका भित्रका हालसम्मका कार्यालयहरु निम्न प्रकार रहेका छन ।

- इलाका प्रहरी चौकी कार्यालय-१
- आयुर्वेद कार्यालय-१
- हुलाक कार्यालय-४
- स्वास्थ्य चौकी कार्यलय-४
- सामुदायीक स्वास्थ्य इकाई-२
- पशु सेवा कार्यालय-१
- कृषि कार्यालय-१
- स्रोत केन्द्र-१
- वडापालिका-५
- गाउँपालिका-१
- सामुदायिक विद्यालय-४०
- संस्थागत विद्यालय-२

२. विद्यमान अवस्थाको समिक्षा

यस तुम्बेवा गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्थाको चर्चा गर्दा निम्न पक्षहरूलाई समेटने प्रयास गरेको छु ।

❖ सबल पक्ष:

यस तुम्बेवा गाउँपालिका प्राकृतिक स्रोतसाधन जडिबुटी जस्ता प्राकृतिक साधन स्रोतहरूको प्रवर्द्धन र परिचालन गरी गाउँपालिकाको आर्थिक विकासमा टेवा पुग्ने देखिन्छ । बदाम, सुन्तला, अदुवा, अर्गेली, चिराइतो, आँप, अनार, स्याउ, किबि, अलैंची र आलुखेती तथा पशुपालनको प्रचुर संभावना रहेकोले हाम्रा वडाहरूलाई पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गर्न सकिने सम्भावना देखिन्छ । यसै गाउँपालिका भित्र रहेको तुम्बेवा मन्दिरको प्रवर्द्धन र प्रचार प्रसार गरी आन्तरिक तथा धार्मिक पर्यटकहरू भित्राउन सकिने छ । तमोर नदीलाई ड्याम बाँधी जलासयको विकास गरी होटल व्यावसाय उद्योगको विकास गर्न सकिने अवस्था रहेको छ ।

❖ कमजोर पक्ष:

भौगोलिक विकटता, गरिवी, सुख्खा क्षेत्र, विकासका पूर्वाधारको कमि विद्यमान रहेको अवस्था हामी सामु छर्लङ्ग छ र ग्रामीण सडकको स्तरोन्नती हुन नसकेको कारण यातायात व्यवस्थालाई बाँह्र मास सुचारु गर्न नसकिएको अवस्था छ । तेस्तै गाउँपालिकामा उपलब्ध वनपैदावार र जडिबुटीहरूलाई समुचित रूपमा सदुपयोग गर्न सकिएको छैन ।

❖ अवसरहरू:

यस गाउँपालिकामा तुम्बेवा मन्दिरलाई धार्मिक पर्यटकिय क्षेत्रको रूपमा विकास गर्न सकिने अवसर प्राप्त भएको छ । शिक्षा, स्वास्थ्य, सुरक्षा, खानेपानी, कृषि, पशुपालन, व्यापार व्यावसाय लगायत क्षेत्रको प्रभावकारी ढंगले व्यवस्थापन गरी रोजगारी सिर्जना गरी तुम्बेवावासी जनताको आर्थिक, सामाजिक, शैक्षिक स्तरन्नोती गर्न सकिने छ । तमोर नदिमा बाँध बाँधी जलासय बनाई माछा पालन, ज्याफ्टिड, बोटीडको विकास गर्न सकिन्छ ।

❖ चुनौती:

दुई दशक पछि तुम्बेवा गाउँपालिकाले निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू पाएको छ । विगतमा जनप्रतिनिधि विहिन राज्य संयन्त्रले सिर्जना गरेका राज्य र जनता विचको दुरी कम गर्नु पर्नेछ । तेस्तै राज्यको शासन व्यवस्थामा संघियताको नयाँ अभ्यास सरकारको काँधमा आईसकेकाले स्थानीय तहको सफल कार्यान्वयन गरी जिम्मेवारीलाई सफलता पूर्वक निर्वाह गर्ने दायित्व थपिएको छ । गुणस्तरिय शिक्षा, सर्वसुलभ स्वास्थ्य, यातायातको पहुँच, दिगो आवास, खाद्य सुरक्षा, गुणस्तरीय जीवनको प्रत्याभुत गर्न कटिबद्ध भई लाग्नु पर्ने छ ।

❖ **वार्षिक नीति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएको पद्धति,**

- नेपालको संविधान २०७२
- स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ आधार लिइएको छ ।
- प्रदेश सरकार र संघिय सरकारद्वारा प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमलाई आधार लिइएको छ ।
- नेपालको संविधानले प्रत्याभुत गरेका मौलिक अधिकारहरु राज्यको निर्देशक सिद्धान्तहरु तथा नीतिहरुलाई वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तय गर्ने प्रमुख आधारको रुपमा लिइएको छ ।
- संघिय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले निर्माण गरेको स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ लाई आधार लिइएको छ ।
- सामाजिक विकास, पुर्वाधार विकास, आर्थिक विकास, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन, वित्तिय व्यवस्थापन तथा सुसाशन, सामाजिक समावेशीकरणका आधारमा बस्ति टोल वडा भेला बाट छनौट भई आएका योजनाहरुलाई आधार लिईएको छ ।
- चौधौं आवधिक योजनाले राखेका दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्यहरुलाई मध्यनजर गरी नीति तथा कार्यक्रम तय गरिएको छ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिकामा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा बस्ती, टोल एवं वडास्तरको रायसुभावलाई नै मुख्य आधार बनाइएको छ ।

❖ **समग्र नीति तथा कार्यक्रमहरु:**

- तुम्बेवा गाउँपालिका क्षेत्रमा मुख्य र ग्रामिण सडक सञ्जालको वर्गीकरण गरी प्राथमिकताका आधारमा न्युनतम लेनको सडक सञ्जालको विकास, विस्तार, स्तरोन्नति र गुणस्तरीयता कायम गरिनेछ ।
- स्वच्छ खानेपानीमा नागरिकको पहुँच अधिवृद्धि गरिनेछ । प्राथमिकता प्राप्त खानेपानी आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ । खानेपानीको उत्पादन, वितरण तथा उपभोगमा स्थानीयवासी तथा खानेपानी उपभोक्ताहरुलाई जिम्मेवार बनाउँदै लगिनेछ । तमोर लिफ्ट खानेपानी आयोजना लाई क्रमस तुम्बेवा वडा नं.१,२,३, साथै ४,५ को लागि मिक्लाजुङ गा.पा. को भुभागबाट मुहान बनाई खानेपानीको व्यवस्था गरिनेछ ।
- पर्यटन क्षेत्रलाई अर्थतन्त्रको आधारको रुपमा विकास गरिनेछ । पर्यटनको विकासका लागि तुम्बेवा मन्दिर, तमोर नदीलाई गुरु योजना निर्माण गरी आर्थिक लाभको आधार स्तम्भ तयार गरिने छ । देवस्थल, गुम्बा, चर्च लगायत अन्य धार्मिक क्षेत्रको विकासमा क्रमश विकास गर्दै लैजाने कार्यक्रम रहेको छ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिकाको सम्वृद्धिका लागि सार्वजानिक, नीजि र सहकारी क्षेत्रको भूमिकालाई प्रभावकारी बनाईनेछ ।

- सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पेशागत अनुशासनप्रति प्रतिबद्ध, पारदर्शी, जनउत्तरदायी र सहभागिता मुलक बनाउँदै लगिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका ओइलेनी,पति जग्गा लाई कानून बमोजिम व्यवस्थापन गरिनेछ ।

❖ आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरु:

- तुम्बेवावासीको आर्थिक विकास, गरिवी निवारण, स्वरोजगार प्रवर्द्धन, आय आर्जन वृद्धि हुने खालका कार्यक्रमहरु ।
- राजस्व परिचालनमा योगदान पुऱ्याउने योजना तथा कार्यक्रमहरु ।
- सेवा प्रवाह, संस्थागत विकास र सुशासनमा योगदान पुऱ्याउने कार्यक्रमहरु ।
- लैङ्गिक समानता, समाजिक समावेशीकरणको अभिवृद्धि हुने योजना तथा कार्यक्रमहरु ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको स्थानीय स्रोत साधन सीप क्षमताको अधिकतम परिचालन तथा संचालन भई क्षमता विकास हुने किसिमका योजना तथा कार्यक्रमहरु ।
- वातावरण संरक्षण तथा सम्बर्द्धन, जलवायु परिवर्तन अनुकूलतामा सहयोग पुऱ्याउने खालका योजनाहरु ।
- पिछडिएका समुदाय, दलित, जनजाति, महिला, बालबालिका, अति विपन्न वर्गको आय आर्जन तथा सीप विकासमा टेवा पुग्ने मुख्य कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु ।
- तुम्बेवा गाउँपालिकाले आवश्यक देखेका अन्य विषयहरु ।

❖ आ.व. २०७४/०७५ को समिक्षा:

आ.व. ०७४/०७५को लागी गाउँसभाले कुल रु.२० करोड ६७ लाख ७० हजार ९ सय मध्ये चालु तर्फ रु.३ करोड ७ लाख ७ हजार ,सशर्त अनुदान रु. ६ करोड ९८ लाख ६३ हजार र पुँजीगत तर्फ रु. १० करोड १५ लाख ९९ हजार ९ सय नब्बे विनियोजित भएको थियो । उक्त विनियोजित रकम मध्ये चालु तर्फ रु. ९७ लाख र पुँजीगत तर्फ रु. २ करोड ३९ लाख खर्च हुन बाँकी छ । दोश्रो गाउँसभाबाट चालु खर्चलाई पुँजिगतमा रकमान्तर गरे पश्चात पनि रु. १९ लाख मौज्दात रहेको र पुँजिगत तर्फको मौज्दात रकमलाई आ.व. ०७५/०७६ को वजेटमा विनियोजन गरिएको छ ।

चालु आ.व.मा सम्पन्न भएका र सुचारु रहेका योजना तथा कार्यक्रमको विश्लेषण गर्दा भौतिक पुर्वाधार तर्फ चार वटा ठूला सडकहरु, वडा कार्यालयमा पुग्ने सडकहरु लगायत अन्य सडकहरु निर्माण सम्पन्न भएका छन् । यसको अलवा विभिन्न वस्ती जोड्ने सडकहरुको सरसफाई तथा स्तरउन्नती कार्य सम्पन्न भएका छन् ।

सामाजिक विकास तर्फ आदीवासी, जनजाती, दलित, अपाङ्ग, महिला लगायतका लक्षित समुहहरुको क्षमता विकास तथा सशक्तिकरणका लागी विविध कार्यक्रमहरु सफलता पुर्वक संचालन गरियो ।

गाउँपालिका भित्रका जेष्ठ नागरिकहरुलाई सम्मान गर्नुका साथै फागुन महिनामा एकिकृत शिविर सफलता पूर्वक संचालन गरियो ।

आर्थिक विकास तर्फ कृषि तथा पशु स्वास्थ्य कार्यक्रममा विनियोजित बजेटबाट विविध कार्यक्रमहरु संचालन गरी आमकृषकहरुको हित प्रवर्द्धनमा केहीहदसम्म संशोधन गरिएको छ । कृषकहरुलाई बिउविजन तथा विरुवा वितरण, घुम्टि पशु-स्वास्थ्य शिविर संचालन गरी कृषकको वालीनाली र पशुधन संरक्षणमा गाउँपालिकाले ध्यान पुऱ्याएको छ ।

चालु आ.व.मा सबै वडामा कार्यालय स्थापना गरी आवश्यक न्यूनतम भौतिक पुर्वाधारको ब्यवस्था गरी विधुतिय माध्यमबाट सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ गाउँपालिकाले ठोस प्रयास गरेको छ । यस गाउँपालिकाको कर्मचारी दरबन्दी हालसम्म पनि रिक्त भएकोले न्यून जनशक्तिबाट अधिकतम प्रगति गर्नुपर्ने भएकोले समग्रमा केही कम प्रगती देखिएता पनि पछिल्लो प्रवृत्ति विश्लेषण गर्दा प्रगती सन्तोषजनक भएको पाइन्छ ।

❖ २०७५/७६ को नीति तथा कार्यक्रम

अब म यस गाउँपालिकाको आगामी आ.व. २०७५/०७६ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहान्छु ।

- तुम्बेवा गाउँपालिकालाई “नमुना गाउँपालिका” बनाउन संघिय सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तिय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, राजश्व बाडफाड प्रदेश सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदान,समपुरक अनुदान तथा गाउँपालिकाको राजश्वलाई परिचालन गरी गाउँपालिकाका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

❖ सोच:

“सभ्य र समृद्ध तुम्बेवाको आधार: कृषि पर्यटन र गुणस्तरिय पुर्वाधार”

❖ लक्ष्य:

कृषिमा ब्यवसायिकरण, गुणस्तरीय पुर्वाधार विकास शिक्षा र उद्यमशिलताको माध्यमबाट समृद्ध समाजको निर्माण गर्ने ।

❖ उद्देश्य:

- तुम्बेवा गाउँपालिकावासी जनतालाई विकास र परिवर्तनको प्रत्यक्ष अनुभुति दिलाउने ।
- संघिय सरकार, , प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने विभिन्न अनुदान, परिचालन गर्दै गाउँपालिका भित्र रहेका विभिन्न स्रोत साधन, राजश्वको पहिचान र परिचालन गरी गाउँपालिकाको आर्थिक समृद्धी हासिल गर्ने ।

- प्रत्येक वडा कार्यालय टोलटोलमा सहज ढंगले यातायात संचालन हुने उचित व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- कृषिमा ब्यवसायिकरण मार्फत गरिबीन्यूनिकरणमा जोड दिने ।
- सभ्य समाजको निर्माण गर्ने, गुणस्तरीय शिक्षामा जोड दिइने ।
- स्वास्थ्य सेवालाई सबै नागरिकको पहुँच योग्य र सर्वसुलभ बनाउने ।
- सिपमुलक तालिमको माध्यमबाट दक्ष जनशक्तिको निर्माण गरी रोजगारीका अवसरहरु सृजना गर्ने ।
- सेवा प्रवाहहरुलाई स्वचालित प्रणालीमा आवद्ध गरी सुशासनमा टेवा पुऱ्याउने ।

● अपेक्षित उपलब्धि:

- मुख्य सडकहरु बाह्रै महिना सहज रुपमा संचालनमा आउने ।
- प्रत्येक वडा कार्यालय र गाउँ सडक सञ्जालमा जोडिएको हुने ।

(क) आर्थिक विकास

- आधुनिक कृषि प्रणाली विकास गर्न युवाको सहभागिता हुने ।
- घरेलु तथा साना उद्योगहरु स्थापना भई संचालनमा आउने ।
- कृषि उत्पादनमा बृद्धि गर्न सम्भाव्य क्षेत्रमा सिँचाई सुविधा प्राप्त हुने ।

(ख) सामाजिक विकास

- सबै बालबालिकाहरु विद्यालयमा भर्ना भएको हुने ।
- प्रत्येक नागरिकले आधारभुत स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने ।
- शिक्षाको गुणस्तरमा अभिवृद्धि गर्ने ।
- विद्युत र खानेपानीको सहज आपूर्ति हुने ।

(ग) वन, वातावरण तथा विपद ब्यवस्थापन विकास

- सार्वजनिक तथा ऐलानी जग्गाहरुमा बृक्षारोपण गरी वातावरणीय स्वच्छता कायम भएको हुने ।
- विपद् ब्यवस्थापनको लागी आवश्यक सामग्री तथा उपकरणको सहज उपलब्ध हुने ।

(घ) संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह

- सामाजिक सुरक्षा तथा ब्यक्तिगत घटना दर्ता सेवा प्रभावकारी हुने ।
- विद्युतिय सरकारको अवधारणा कार्यान्वयन हुने ।
- संस्थागत अभिलेखहरु ब्यवस्थित हुने ।

(ड) वित्तीय व्यवस्थापन तथा सुशासन

- स्थानिय सरकारको सेवा प्रवाह पारदर्शी तथा जवाफदेही हुने ।
- बेरुजु न्युक्तिरण हुने ।
- राजश्वका संभावित क्षेत्रहरु पहिचान हुने ।

● मुख्य-मुख्य आयोजना र क्रियाकलापहरु :

तुम्बेवा गाउँपालिकामा यस आ.व.२०७५/०७६ र आगामी आ.व.मा सञ्चालन गरिने मुख्यमुख्य आयोजनाहरु निम्न छन ।

- (क) सडक निर्माण आयोजनाहरु,
- (ख) भवन निर्माण आयोजनाहरु
- (ग) शिक्षा, स्वास्थ्य र सचेतना कार्यक्रमहरु,
- (घ) खानेपानी आयोजनाहरु,
- (च) प्राकृतिक साधन, श्रोतको अन्वेषण तथा उत्खनन,
- (छ) सिंचाई आयोजनाहरु
- (ज) विद्युतीकरण आयोजनाहरु
- (झ) क्षमता विकास र अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरु

क्षेत्रगत नीति तथा आधारहरु:

(१) आर्थिक विकास:

(क) कृषि विकास सम्बन्धी

- कृषिलाई समृद्ध तुम्बेवाको मुल आधारको रुपमा स्थापित गरी यस क्षेत्रका जनताको आय र जीवनस्तर बृद्धि गर्न आधुनिक र व्यवसायिक कृषिलाई जोड दिइनेछ ।
- साविक जिल्ला विकास समिति पाँचथर र सरोकारवाहरुको पहलमा तयार भएको १० वर्षे कृषि विकास रणनीतिमा आधारित भएर तुम्बेवा गाउँपालिका स्तरमा समेत कार्यक्रम संचालन एवं अनुगमन प्रणालीको व्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ ।
- सुख्खा क्षेत्रमा थोपा सिंचाई तथा प्लाष्टिक पोखरी निर्माण गरी वर्षातको पानी संकलनमा जोड दिइनेछ ।
- कृषि जन्यवस्तुको उत्पादनमा विशेष अनुदानको लागी नीतिगत व्यवस्था गरी सामुहिक व्यवसायको लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।

- भकारो सुधार कार्यक्रमलाई ५ वटै वडामा लागु गरिनेछ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिका भित्रका कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गर्न उत्कृष्ट कृषकलाई सम्मान गरिनेछ ।
- कृषकलाई ब्यवसायिक खेती तर्फ आकर्षित गर्न तालिमहरूको ब्यवस्था गरीनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका उपयुक्त क्षेत्रहरूलाई पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- दिगो र व्यावसायिक कृषि विकासद्वारा कृषि क्षेत्रलाई प्रतिस्पर्धी र आत्मनिर्भर बनाउन जोड दिइनेछ ।
- कृषिलाई ब्यवसायीकरण गर्न “एक वडा-एक उत्पादन” कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दै उपर्युक्त क्षेत्रहरूलाई पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र उपलब्ध जमिनको उच्चतम उपयोग गर्दै कृषिलाई ग्रामिण आर्थिक अर्थतन्त्र प्रमुख आधारको रूपमा विकास गर्न गाउँपालिका भित्र कृषियोग्य जमिनहरूको माटो परिक्षण गरी माटो सुहाँउदो बाली लगाउन प्रोत्साहन गरीनेछ ।
- किसानहरूलाई आवश्यक पर्ने बीउविजन वितरणमा सहूलियत दिइनेछ ।
- प्राङ्गारीक मल हरु तयार गर्न कृषकहरूलाई तालिम संचालन गर्दै अर्ग्यानिक खेती तर्फ आकर्षित गरिनेछ ।
- रुद्रक्ष,आँप, कटहर, लिची,अर्गेली,सुन्तला, कागती, किबी, स्याउ,खेती मार्फत जनताको जीवनस्तर अभिवृद्धि गर्न अनुदानमा विरुवा वितरण गरिनेछ ।
- “जडिबुट्टी सहितको हरियो वन : तुम्बेवा गाउँपालिकाको अमूल्य धन” को नीतिलाई कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
- गाउँपालिकालाई माछा,मासु र दुध तथा दुधजन्य पदार्थमा आत्मनिर्भर बनाउदै लगिनेछ ।
- कृषक समूहहरूसँग सहकार्य गरी कृषि औजार उपकरण खरिद गर्न अनुदानको ब्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका प्रत्येक वडाहरूमा अदुवाको सुठो र अचार बनाउन उद्योग संचालन गरिनेछ ।
- कृषि तथा पशुपालन ब्यवसायको जोखिम न्यूनिकरणको लागी बाली तथा पशु विमा कार्यक्रममा सहभागी हुन किसानहरूलाई प्रोत्साहन गरीनेछ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिकामा पशुको नश्ल सुधार गर्न कृतिम गर्भधारण कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाई पालन, कुखुरा पालन, बाँगर पालन, बाखा पालन जस्ता ब्यवसायलाई आधुनिकीकरण गरी प्राविधिक सहयोगमा उत्पादनमा वृद्धि गरी बजारको ब्यवस्थापनमा विशेष जोड दिइ आर्थिक उन्नतीमा लाग्न प्रोत्साहन दिईनेछ ।

(ख) पर्यटन:-

- तुम्बेवा गा.पा. वडा नं ४ अन्तर्गत दशमीमा गाउँपालिकाको गेट निर्माण गरिनेछ ।
- धार्मिक महत्व बोकेको तुम्बेवा मन्दिरमा भ्यू टावरको स्थापना गरिनेछ ।
- तमोर नदीमा ज्याप्टीड संचालन गर्न प्रदेश तथा संघिय सरकारसँग पहल गरिनेछ ।
- धार्मिक दृष्टिले महत्वपूर्ण तुम्बेवा मन्दिर, धुँवा राजा धुँवा रानी र इन्द्रावती मन्दिरलाई धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिका अन्तर्गत तुम्बेवा, चाङगेली र तमोर नदीको किनारा हाक्पारालाई बनभोज स्थलको रूपमा विकास गरिनेछ ।

(२) सामाजिक विकास

(क) शिक्षा तथा खेलकुद सम्बन्धी नीति:

- “सभ्य र समृद्ध तुम्बेवा अभियानमा गुणस्तरीय शिक्षा हाम्रो पहिचान” नारा लाई क्रमश कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण शिक्षक तथा स.का.को क्षमता अभिवृद्धी तालिम/अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- योग्य, बरिष्ठ शिक्षकलाई नेतृत्व सुम्पिएर विद्यालय प्रशासन तथा व्यवस्थापनलाई चुस्त दुरुस्त बनाउन प्र अ मिलान कार्य यथाशक्य सुदृढिकरण गरिनेछ ।
- शिक्षाको अवधारणालाई कार्यमुलक बनाउँदै बालमैत्री शैक्षिक वातावरण कायम गर्न सम्बन्धित स्थानीय तह शैक्षिक सरोकारवालासँग संयुक्त योजना सहित सहकार्य र समन्वयको नीति लिईनेछ । शिक्षा नियमावलीका आधारमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ, गाउँ शिक्षा समितिको गठन गरी शैक्षिक विकासका कार्यक्रमहरुको कार्य योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरुमा विद्युतिय हाजिरी (E-Attendance) क्रमश:लागु गर्दै लगिनेछ ।
- यस तुम्बेवा गाउँपालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुलाई गाउँपालिका, वडा स्तरीय खेलकुद तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन दिईनेछ ।
- धार्मिक तथा सास्कृतिक सम्पदाको संरक्षणमा जोड दिइनेछ । विभिन्न जातिको मौलिक सांस्कृतिक संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने नीति लिइएको छ ।
- गाउँपालिका भित्र कम्तिमा एक वटा विद्यालयमा प्राविधिक शिक्षाको पठनपाठन संचालन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ । जसको लागी रु. एक करोड बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

- गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरूलाई राजनैतिक हस्तक्षेपमुक्त गराइनेछ ।
- विद्यार्थी संख्या कम भएका विद्यालयहरूलाई समायोजन गरी आवासीय विद्यालयको व्यवस्थापन गर्न पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका उत्कृष्ट शिक्षक र विद्यालयलाई वार्षिक रुपमा सम्मान गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र संचालन हुने खेलकुद प्रतियोगिताहरूलाई आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिका भित्रका प्रत्येक वडामा खेलमैदान निर्माण गर्दै लगिनेछ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिका भित्रका बालबालिकाहरूको शिक्षामा पहुँच पुऱ्याउन 'विद्यार्थी भर्ना' कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- शिक्षकहरूको शिक्षण सीपमा सुधार गर्न द्वैमासिक अन्तरवडा विद्यालय घुम्ति बैठक संचालन गर्दै लगिनेछ ।

(ख) गरिवी तथा बेरोजगारी:-

- परम्परागत सीपलाई आधुनिकीकरण गर्दै ब्यवसायिकरणमा जोड दिइनेछ ।
- मागमा आधारित बजार सापेक्ष सिप विकास तालिमहरू संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र स्थानिय सिप, स्रोत र साधनलाई सदुपयोग गरी घरेलु तथा साना उद्योग स्थापनाको लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।

(ग) स्वास्थ्य तथा जनसंख्या सम्बन्धी नीति:

- जनतामा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाहरूको प्रत्याभुत गर्न यस गाउँपालिका रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यक पर्ने जनशक्ति व्यवस्थापन र परिचालनका लागि मानव संसाधन योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- गाउँपालिका भित्रका वडाहरूमा संचालित बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका अन्तर्गतका सम्पूर्ण स्वास्थ्य चौकी, बर्थिङ सेन्टर, सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा आवश्यक औषधी निरन्तर उपलब्ध गराइनेछ साथै आवश्यक उपकरणहरूको ब्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाबासी जनताहरूलाई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न घुम्ति शिविर संचालन गरिनेछ ।
- आर्थिक वर्ष ०७५/०७६ बाट एम्बुलेन्स सेवा संचालन गरिनेछ ।
- मौवा पञ्चमी आर्युवेद औषधालयलाई स्तरउन्नती गर्दै आर्युवेद उपचारपद्धती प्रति जनचेतना अभिवृद्धी कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

(घ) लैङ्गीक समानता र सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति:

- तुम्बेवा गाउँपालिकालाई बालमैत्री र महिला हिंसा रहित बनाउन जनचेतना सहित आवश्यक कार्यक्रमहरू तय गरी संचालन गरिनेछ ।
- बालबालिकाको सहभागीता, संरक्षण र विकासको अधिकार सुनिश्चित गर्न बाल क्लब हरूलाई सक्रिय बनाउदै प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रममा जोड दिइनेछ ।
- महिला हिंसालाई अन्य गर्ने महिला सशक्तिकरण र आत्म निर्भरतालाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यलाई पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउदै जेष्ठ नागरीक सम्मान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- बालमैत्री स्थानिय शासन राष्ट्रिय रणनीति र कार्यान्वयन कार्यविधि २०६८ को अवलम्बन गरी ३ नं वडालाई ०७५/०७६ मा बालमैत्री शासनयुक्त वडा घोषणा गरिनेछ ।

(३) पूर्वाधार विकास

(क) खानेपानी सरसफाई, सडक तथा भौतिक योजना तथा पूर्वाधार विकास तथा वस्ती विकास

- “समृद्ध तुम्बेवाको आधार:गुणस्तरिय पूर्वाधार” लाई क्रमिक रुपमा कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
- सप्तमी - दशमी - मौवा बाटो ग्राभेल गर्न, पिच गर्न प्रदेश तथा संघिय सरकारसँग आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- यस आर्थिक वर्ष देखि बाटो निर्माण गर्दा कम्तिमा ३० प्रतिशत संरचना निर्माणलाई अनिवार्य रुपमा लागु गर्दै लगिनेछ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिका भित्रका भौगोलिक रुपमा विकट, छरिएका बस्ती तथा विपदको उच्च जोखिमयुक्त स्थानमा बसोवास गरेका घरपरिवारलाई एकिकृत बस्तीमा स्थानान्तरण गर्न क्रमशः आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- नावाखोला सिटेमा भोलुङ्गेपुल निर्माणको लागी सम्बन्धित स्थानिय निकाय (चौविसे गाउँपालिका) सँग समन्वय गरी आवश्यक प्रक्रिया अगाडी बढाइनेछ ।
- गाउँपालिका अन्तर्गतका सडकहरूलाई संरक्षण गरी यातायतका साधनहरूलाई नियमन र अनुगमन गरिनेछ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिका अन्तर्गत वडा नं १ को स्वास्थ्य संस्थाको भवन निर्माण गरिनेछ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिकाका मुख्य सडक सञ्जालहरूको स्तरोन्नती गरि १२ महिनै संचालनमा ल्याइनेछ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिकाका सम्पूर्ण वडा कार्यालय पुग्ने तथा वडा बाट केन्द्र गाउँपालिका सम्म पुग्ने बाटोलाई व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ ।

- आगामी आ.व. देखि गाउँपालिका भित्र बन्ने सबै घर तथा संरचना निर्माणमा नक्सा पास लाई अनिवार्य रूपमा लागू गरिनेछ ।

(ख) विद्युत, उर्जा तथा जलस्रोत सम्बन्धी

- गाउँपालिका भित्र विद्युतिकरण गर्न बजेट विनियोजन गरी विद्युत सहकारी मार्फत प्रचलित कानून बमोजिम आवश्यक प्रक्रिया गरिनेछ, जसमा उपभोक्ताको दायित्व अनिवार्य गरिनेछ । अन्यथा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन मार्फत ग्रामिण विद्युतिकरण गर्न तार,पोल तथा ट्रान्सफर्मर खरिदको कार्यक्रम अगाडी बढाइनेछ । यस प्रयोजनको लागी रु २ करोड रकम विनियोजन गरिएको छ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिका वडा नं २ को लागी माथिल्लो निकाय सँग आवश्यक पहल गरिनेछ ।

(४) वन, वातावरण र विपद् व्यवस्थापन विकास

(क) वन, वातावरण संरक्षण तथा हरियाली प्रवर्द्धन सम्बन्धी नीति :

- “हरियो वन: तुम्बेवाको अमूल्य धन” बमोजिम वनलाई संरक्षण गर्दै वनलाई गा.पा को दायरामा ल्याउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका पानीका मुहानहरुलाई संरक्षण गर्न वृक्षारोपण गर्दै निर्माण कार्य गर्दा आवश्यक ध्यान दिइनेछ ।
- तुम्बेवा वडा नं २ र ५ मा रहेको हात्तिआहाल र भण्डारीखोप पोखरी लाई संरक्षण गरिनेछ ।
- यस तुम्बेवा गाउँपालिका भित्रका खोला नालाहरुमा करेन्ट तथा विषादी प्रयोग गर्न पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइनेछ ।
- तुम्बेवा गाउँपालिका भित्र “एक घर:एक धारा” नीतिलाई क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
- सिँचाईको दिर्घकालिन व्यवस्थापन गर्न फिकुवा खोलाको DPR गर्न प्रदेश तथा केन्द्र सरकारसँग आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- तुम्बेवा १ साँवा खोला,ढुङ्गे(विजुली खेत) मा सिँचाईको व्यवस्था गरिनेछ ।
- तुम्बेवा वडा नं ४ र ५ मा बृहत खानेपानी आयोजना र तमोर लिफ्टीड समयमै संचालन गर्न गा.पा. ले विषेश पहल गर्नेछ ।
- तुम्बेवा खानेपानीको लागी बैकल्पिक उर्जा केन्द्रसँग आवश्यक पहल गरिनेछ ।

(ख) विपद् सम्बन्धी नीति:

- विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धी कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्शांकन तथा वस्तीहरुको पहिचान र स्थानान्तरण गरिनेछ ।
- प्राकृतिक प्रकोप पिडितलाई तुम्बेवा गा.पा.को साथ दिन “विपद् व्यवस्थापन कोष” लाई कार्यविधी बमोजिम संचालन गरिनेछ ।

(५) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

(क) संगठन संरचना, दरबन्दी र कार्यविवरण तथा सुशासन र सेवा प्रवाह सम्बन्धी नीति

- सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुको नीति, कार्यक्रम लगायतका विषयमा सुधार ल्याउन सुचना तथा अभिलेखलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरमा एकिकृत सेवा केन्द्रको अवधारणालाई सेवा प्रवाहमा जोड्न सकिने सम्भाव्यताको अध्ययन गरी उचित कार्यक्रम तय गरिनेछ ।
- सुशासन कायम राख्न सरकारी कार्यालयहरु तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरुमा विद्युतिय हाजिरिलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुलाई क्षमता अभिवृद्धी गर्न आवश्यकता बमोजिम तालिमहरु संचालन गरिनेछ ।
- करका दररेटहरु न्यून गरी करका दायराहरु विस्तार गरिनेछ । “समयमै कर तिरौ समृद्ध तुम्बेवा निर्माणमा योगदान गरौ” भन्ने नारालाई आत्मसात गर्दै जनतालाई तिरेको करलाई जनताको अधिकतम हितको लागी उपयोग गरिनेछ ।
- गाउँपालिकासँग सम्बन्धित सम्पूर्ण सूचनाहरु आधिकारीक वेबसाइट (www.tumwewamun.gov.np) मा अध्यावधिक गरिनेछ ।
- सूचनालाई अझ प्रभावकारी बनाउन गा.पा. कार्यालयमा डिजिटल डिस्प्ले बोर्ड स्थापना गरिनेछ ।
- सबै वडामा सामाजिक सुरक्षा र व्यक्तिगत घटना दर्ता अनलाइन प्रणालीबाट केन्द्रिय पञ्जिकरण विभागमा नियमित रुपमा विवरण पठाउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको पहलमा गाउँपालिका र प्रत्येक वडाहरुको वस्तुगत विवरण प्रोफाईल तयार गरिनेछ ।
- विकास निर्माणका सम्पूर्ण गतिविधिहरु लाई रेडियो तथा पत्रपत्रिका मार्फत प्रचार प्रसार एवं जानकारी गराइनेछ ।

- स्थानिय तहको शासन र प्रशासनिक संयन्त्रलाई समावेशी, सेवामुखी, स्तरिय, विधिसम्मत र जनतामैत्री बनाउने लक्ष्य लिइएको छ । सरकारी सेवा प्रदायक निकायमा दक्षता जवाफदेहिता, पारदर्शिता, प्रभावकारीता र भ्रष्टचारमुक्त शासन सुनिश्चित गर्न जनताको गुनासो सुनुवाइ संयन्त्रको निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको वस्तुगत तथ्यांक अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ । सडक संजाल तथा सार्वजनिक स्रोत उपयोगको क्षेत्रको गुरुयोजना बनाई आवधिक योजना निर्माण गर्ने तर्फ कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका नागरिकहरूलाई शान्ति सुरक्षाको प्रत्याभुति दिन सुरक्षा निकायसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।

(ड) सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्था सम्बन्धी नीति

- गैरसरकारी संघ संस्थाहरूको काम कारबाहीलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक समन्वय साथ अनुगमन, नियमन गरिनेछ ।
- गैरसरकारी संस्थाहरूको श्रोतलाई शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, वातावरण संरक्षण, पिछडीएको क्षेत्रको हितमा काम गर्ने वातावरण मिलाइनेछ ।

अन्त्यमा.....

हाम्रा आवश्यकताहर असिमित छन्, तर स्रोत साधनहरू सिमित छन् । सिमित स्रोत र साधनबाट समग्र तुम्बेवाबासीको चाहाना र विकासलाई सम्बोधन गर्न आफैमा चुनौतिपूर्ण छ । त्यसैले सिमित स्रोत र साधनलाई प्राथमिकता पूर्वक परिचालन गरी अधिकतम जनसहभागीता, सहकार्य तथा साभेदारीमा विकासका कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने हाम्रो आवश्यकता र बाध्यता रहेको छ । यस तर्फ सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूको सहयोग र सहकार्यको पुर्ण सहयोगको आशा लिएको छु ।

बजेट निर्माण कार्यमा अहोरात्र खटिनुहुने बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिका सदस्य ज्यूहरू, राजश्व परामर्श समितिका अध्यक्ष एव सदस्य ज्यूहरू, श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिका अध्यक्ष एवं सदस्य ज्यूहरू, विषयगत समितिका पदाधिकारी ज्यूहरू, लगायत राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूमा हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।